

Figur 1 Svartkurle, prioritert art i Norge med ti lokaliteter i Oppdal.

KOMMUNEDELPLAN FOR NATURMANGFOLD – PLANPROGRAM

Innhold

1 Innledning.....	2
Innspill	2
2 Mål og rammer.....	2
Nasjonale føringer	3
Sentrale lovverk.....	3
3 Utviklingstrekk og utfordringer	4
Vannkvalitet.....	4
Naturmangfold	5
4 Viktige tema.....	6
5 Organisering av arbeidet, planprosess og medvirkning	8
5.1 Organisering av planarbeidet	8
5.2 Planprosess og medvirkning.....	8
Medvirkning.....	8
Fremdriftsplan	9

1 Innledning

Naturmiljøet er vårt livsgrunnlag. Jo større diversitet naturen har, jo bedre økosystem har man og jo mer robust er naturen. En mer robust natur gjør oss i bedre stand til å dempe fremtidige naturfarer og være avbøtende mot klimaendringer. Naturen utfører mange samfunnstjenester, noen legger vi merke til i det daglige, andre foregår i det skjulte. Naturen gir oss mat, medisiner, renses luften, renses vannet, bryter ned avfall og er en viktig arena for rekreasjon. For å opprettholde naturens evne til å utføre disse oppgavene og for at man skal kunne glede seg over det naturen har å by på, er det avgjørende at bruken av naturen er bærekraftig og at den forvaltes godt.

Kommunen har en viktig rolle i forvaltningen av naturmangfold og derfor også i å stanse tap av naturmangfold.

Mennesket påvirker naturen og klimaet, som igjen har en påvirkning på naturmangfoldet. I 2020 skulle Achi-målene for naturmangfold være nådd, men likevel er i dag en av fem arter i Norge på Rødlista. Det vil si at det fortsatt er en jobb og en omstilling som må gjennomføres.

Regjeringen ønsker å legge bedre til rette for at kommunene behandler temaet naturmangfold på et tidlig stadium i forberedelsene til kommuneplanarbeidet. En kommunedelplan for naturmangfold er et godt grunnlag for å gjøre riktige og gode valg for arealbruk og utbyggingstiltak i kommunene.

Stortingsmeldingen "Natur for livet" – Norsk handlingsplan for naturmangfold, ble vedtatt av Stortinget 23. Mai 2016 (Meld. St. 14 (2015 – 2016)). Hensynet til naturmangfold er tema for denne meldingen, og den følger opp både nasjonale og internasjonale mål. En kommunedelplan er et nyttig verktøy for å oppnå målene, og arbeidet med en slik kommunedelplan vil åpne for bred deltakelse og politiske diskusjoner om mål og prioriteringer knyttet til temaet.

Miljødirektoratet har gitt Oppdal kommune et tilskudd på 125.000 kr til utarbeiding av kommunedelplan for naturmangfold. Tilskuddet skal gå til «å utarbeide en egen kommunedelplan for naturmangfold som et virkemiddel for å sette naturmangfoldet på den lokalpolitiske dagsorden og etablere en lokal forankring og medvirkning i utvelgelsen av viktige naturområder i kommunen. Planen skal være utformet som en tematisk kommunedelplan».

Innspill

Planen gir anledning til å fremheve naturområder som lokal verdi. I forbindelse med høring av planprogrammet og planoppstart, ønsker kommunen å åpne for mulighet til innspill på hva planen bør inneholde og aktuelle observasjoner.

Kommentarer på planprogrammet sendes til:

Oppdal kommune, plan og forvaltning, Inge Krokans veg 2, 7340 Oppdal eller e-post: post@oppdal.kommune.no, innspill merkes med "Plan for naturmangfold".

2 Mål og rammer

Hovedmålet med planen er å styrke arbeidet med naturmangfold i Oppdal. Med planen er det ønskelig å sammenstille og få fram eksisterende kunnskap om kommunens naturmangfold, med særlig fokus på viktige naturtyper og sårbare arter. Det er også viktig å opparbeide seg mer kunnskap

om naturen vi har, og synliggjøre hvor vi mangler kunnskap. Økt kunnskap gjør kommunen i bedre stand til å ta riktige avgjørelser som vil komme naturmangfoldet til gode.

Kommunedelplan for naturmangfold skal:

- føre til økt kunnskap og bevissthet om kommunens naturmangfold
- vise hvordan man kan bidra til å ta vare på naturmangfoldet
- være et styringsverktøy for kommunen i spørsmål knyttet til naturmangfold
- være grunnlag for arbeidet med samfunns- og arealplanlegging

God kunnskapsoversikt, økt kompetanse og tydelige strategier for forvaltning av natur vil forenkle saksbehandlingen, og gi et bedre beslutningsgrunnlag når ulike interesser skal avveies i arealforvaltningen. Planen vil også skape grunnlag for bedre forutsigbarhet for næringsliv, utbyggingsinteresser og innbyggere.

I kommunens planstrategi (vedtatt i 2020) går det fram at naturmangfoldplanen skal brukes som kunnskapsgrunnlag i arbeidet med revidering av kommuneplanens arealdel.

Nasjonale føringer

Å stanse tap av naturmangfoldet er et felles, internasjonalt mål som Norge har forpliktet seg til gjennom konvensjonen om biologisk mangfold. De internasjonale målene, Aichi-målene, er implementert i Norges nasjonale mål. Målene er revidert høsten 2020 og målene for naturmangfold er som følger:

1. Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester
2. Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres
3. Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 beskriver hvordan regjeringens politikk skal sikre en bærekraftig utvikling i hele landet. Det er besluttet at FNs 17 bærekraftsmål skal være en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen. Det innebærer at vi skal sikre et godt naturmiljø (mål 13 og 14), og å motvirke klimaendringene (mål 13). Alle 17 mål må ses i sammenheng for å sikre bærekraftig utvikling.

Sentrale lovverk

Grunnloven §112 *“Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares. Naturens ressurser skal disponeres ut fra en langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for etterslekten”*

Plan- og bygningsloven er det mest sentrale lovverket for å styre arealbruken i kommunen. Loven skal sikre en samordning og vurdere samfunnsinteresser opp mot hverandre. I arealplaner skal kommunen legge føringer for utvikling med hensyn til klima, natur, friluftsliv og miljø. Plan- og bygningsloven er slik sett den sterkeste klima- og miljøloven vi har i Norge.

Naturmangfoldloven er en sektorovergripende lov som gir vurderingsplikt ved alle tiltak som kan påvirke naturmangfoldet. Loven er orientert som en økosystemlov som skal legge til rette for helhetlig fremstilling av naturmiljøet.

Forurensningsloven gir kommunene en rekke ansvar og verktøy for å bøte på forhold som gir fare for forurensning. Det er en sektorovergripende lov med prinsipp om at forurenser betaler. Det medfører at forurenser har selv ansvaret for å unngå forurensning, overvåke, vurdere mulig konsekvens samt tilbakeføre område ved en forurensningshendelse. Kommuner og forvaltningsmyndigheter har en kontrollfunksjon på forurenser.

Diverse: Det finnes flere relevante lover og forskrifter, som blant annet inkluderer forskrifter knyttet til håndtering og bruk av olje, drikkevannsforskriften, Vannressursloven, Kulturminneloven, Laks –og Innlandsfiskekloven, Viltloven, og forskrift om forurensning.

3 Utviklingstrekk og utfordringer

Oppdal kommune har et areal på 2274 km². 53 prosent av Oppdal Kommune er vernet og det er fra Miljødirektoratet foreslått supplerende vern i noen områder.

Befolkningstallet er relativt stabilt, rundt 7000 innbyggere, men det er en stadig økning på antall fritidseiendommer som legger press på arealet.

Arealbruken er den største negative påvirkningen vi har på naturmangfoldet. Større og mindre samferdselsprosjekt betyr også belastning for naturmangfoldet.

Vannkvalitet

Oppdal kommune er en del av tre vannregioner, Trøndelag, Innlandet og Viken og Møre og Romsdal. I 2021 utarbeides det planer for vannforvaltning i alle de tre vannregionene Oppdal er en del av. I grove trekk er målet for disse planene å oppnå god kjemisk og økologisk tilstand i vannforekomstene. For Oppdal Kommune spesifikt, knyttes påvirkning av miljøet i elvene våre til: avløp, avrenning fra jordbruket og vannkraftutbygging.

Naturmangfold

Kategori	Antall arter
Rødlista	
Regionalt utdødd	1
Kritisk truet	5
Sterk truet	31
Sårbar	58
Nært truet	113
Datamangel	10
Livskraftig	2435
Fremmedarter	
Svært høy risiko	13
Høy risiko	4
Potensielt høy risiko	11
Lav risiko	4
Ingen kjent risiko	3
Ikke egnet	10
Ikke vurdert	64
Totalt observerte arter 2010-2021	2762

Figur 1: Observerte arter i Oppdal. Kilde: Artsdatabanken 06.08.2021

Mellom 2010-2021 er det observert 2762 ulike arter i Oppdal kommune. Av disse er 94 arter truet, og det er observert 13 arter som har svært høy risiko for å skade naturmangfoldet lokalt. Det er registrert totalt 85961 artsobservasjoner i Oppdal i perioden 2010-2021.

4 Viktige tema

Kommunedelplan for naturmangfold ønsker å svare på hvordan Oppdal Kommune best mulig kan ta vare på naturmangfoldet og foreta de riktige prioriteringene.

Tabellen nedenfor viser til tema kommunedirektøren mener det er viktig å ha fokus på i kommunedelplanen.

Tema	Beskrivelse
Generelle tema	
Kunnskapsgrunnlag	For å kunne bevare naturen, må vi vite hvilken natur vi har. Vi må vite hvor og hva vi har kunnskap om, og hvor vi har kunnskapshull. Det er gjort flere utredninger og naturkartlegginger i Oppdal. Hvordan vet vi at kunnskapsgrunnlaget er godt nok for å prioritere areal for bevaring? Hvilke områder bør prioriteres i fremtidige kartlegginger?
Samlet belastning	Enkeltiltak i seg selv behøver ikke ha betydelig innvirkning på naturen, men samlet kan mange små tiltak gi stor belastning. Hvor stor belastning utgjør bit-for-bit-nedbyggingen? Hvor ligger grensen mellom ubetydelig og betydelige inngrep? I hvilke områder kan den samlede belastningen anses å være nådd?
Kompenserende tiltak ved ødeleggelse/påvirkning av natur	Naturrestaurering er tiltak for å reparere og forbedre natur og økosystemer som er ødelagt eller forstyrret. Er dette aktuelt å gjøre i Oppdal, evt. hvor? Hvordan bør det kompenseres dersom tiltak medfører tap av naturmangfold (økologisk kompensasjon)?
Kunnskapsformidling og holdningsskapende arbeid	Hvordan bør den ikke-økonomiske verdien natur har, formidles? Vet innbyggerne i Oppdal hvorfor dette er viktig å ta vare på?
Arealforvaltning og planlegging	
Vekst og arealbruk	Oppdal er i konstant utvikling og utviding. Hvilke arealer og hvor store arealer er avsatt til utbygging eller bevaring? Hvor er det konflikt mellom viktige naturverdier og områder avsatt til utbygging? Hvordan skal naturverdier prioriteres i arealbruk?
Virkemidler i plan- og bygningsloven	Hvilke virkemidler har vi i plan- og bygningsloven som kan brukes til å styrke naturmangfoldet? Hvordan kan dette ivaretas i reguleringsplanarbeid?
Landbruk	Landbruk har innvirkning på naturmangfoldet avhengig av måten jordbruksarealene forvaltes på. Vi finner mange arter og naturtyper i kulturlandskapet som er avhengig av skjøtsel og beiting. Samarbeid med landbruksplan.
Klima	Hvordan kan vi ta bedre vare på de naturlige karbonlagrene? Hvordan kan vi øke den naturlige karbonbindingen i Oppdal?
Trua og sårbar natur	
Bevaring	
Rødlista	Stadig flere arter står i fare for å bli utryddet. Hvilke truede arter har vi i Oppdal og hvilke trusler er de utsatt for?
Naturtyper	Oppdal har mange arealer som er klassifisert som trua, svært viktige og viktige naturtyper og som er av nasjonal og regional interesse. Hvordan kan disse best mulig ivaretas?
Lokalt viktig natur	Naturområder kan ha lokal verdi uten å ha sjeldne og verdifulle arter. Har vi slike områder i Oppdal?

Vannmiljø	
Vannforvaltning	Gyrobekjempelsen i Driva pågår.
	Hva gjøres for å forhindre/bedre forurensning fra avrenning fra landbruket? Hva gjøres for å redusere påvirkningen fra avløp fra fritidsbebyggelse/boliger?
Kulturlandskap	
Skjøtsel av kulturlandskap	Oppdal har et artsrikt kulturlandskap med mange verdifulle naturtyper og arter. Slåttemark og slåttemyr er trua naturtyper med omkring 50 kjente lokaliteter i Oppdal. Hvordan kan tilskuddsordninger best bidra til forvaltning og skjøtsel? Har Oppdal et særlig ansvar? Kan samarbeidet med grunneiere og dyreeiere bli bedre for å ivareta naturmangfoldet?
Vilt	
Viltforvaltning	Bevare artenes leveområder og forbindelsen mellom disse. Hvordan kan viltets trekkveier tas vare på? Hvordan er dagens tilstand?
Fremmede arter	
Fremmede arter i naturen	Fremmede arter kan fortrenge lokale planter og dyr, og kan være en stor trussel for naturmangfoldet. Hvordan kan vi unngå videre spredning?
Bærekraftig bruk	
Skogbruk	Hvordan kan skogbruket utvikles lokalt, slik at verdiskapingen økes og det biologiske mangfoldet, kulturverdiene, hensyn til landskapet og friluftslivet sikres?
Jakt og fiske	Kommunen godkjenner bestandsplaner i forhold til de kommunale mål og retningslinjene for hjortevilt, skal noe endres på? Jakta organiseres gjennom utmarkslag, grunneierlag og Oppdal bygdealmening og Statskog. Fiske er organisert gjennom Oppdal bygdealmening, grunneierlag og Driva elveierlag.
Friluftsliv og rekreasjon	Det er en viktig sammenheng mellom tilgang til naturområder og innbyggernes fysiske og psykiske helse. Å legge til rette for naturopplevelser gjennom friluftsliv og rekreasjon er en viktig oppgave for kommunen. Samtidig tåler ikke all naturen forstyrrelser fra oss mennesker. Hvordan kan planen styrke samarbeidet med friluftslivsforvaltning?

5 Organisering av arbeidet, planprosess og medvirkning

5.1 Organisering av planarbeidet

Arbeidsgruppa har ansvar for utarbeidelse av planprogram og planutkast samt forberede og legge fram dette for politisk behandling.

Arbeidsgruppa består av:

Rådgiver miljø og landbruk Ragnhild Eklid

Arealplanlegger Arita Stene

Rådgiver landbruk Marit Hjellmo

Rådgiver miljø og landbruk Martin Grønning

Andre enheter trekkes inn ved behov. Statsforvalteren i Trøndelag og Miljødirektoratet bidrar med faglige råd.

Styringsgruppe for planen er Utvalg for bygg –og arealplansaker.

5.2 Planprosess og medvirkning

Medvirkning

Det er en målsetting for arbeidet å skape en god planprosess gjennom medvirkning, samtidig som prosesskravene i plan- og bygningsloven oppfylles.

Det søkes å få til et samarbeid med skolene i kommunen.

Deling av informasjon om planarbeidet gjennom nettsider og sosiale medier vil være viktige kanaler og kan bidra til økt grad av medvirkning. Det vil også være aktuelt å ha informasjonsmøter. Det bør legges til rette for at dette kan skje både fysisk og digitalt.

Det skal være mulig å gi innspill gjennom å sende inn kart, bilder og skriftlige innspill via kommunens nettside.

Gjennom å sende planprogrammet på høring ønsker vi å få innspill til hva planen bør inneholde og hvordan man ønsker å medvirke til planen.

Fremdriftsplan

